

100 χρόνια Agatha Christie – 5 βιβλία της που πρέπει να έχεις διαβάσει (του Μάρκου Κρητικού)

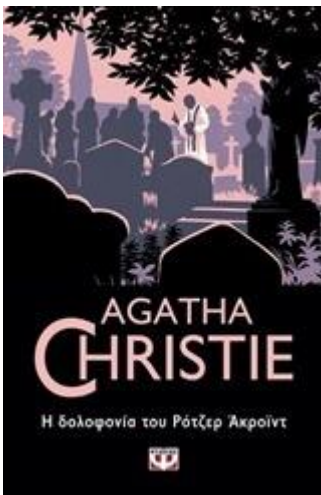
του Μάρκου Κρητικού

Φέτος συμπληρώνονται εκατό χρόνια από την έκδοση του πρώτου βιβλίου της Αγκάθα Κρίστι, μιας εκ των σπουδαιότερων συγγραφέων στην Ιστορία της αστυνομικής λογοτεχνίας. Οι εκδόσεις Ψυχογιός έχουν ξεκινήσει από τον Δεκέμβριο του 2018, να εκδίδουν τμηματικά -σαράντα βιβλία μέχρι σήμερα- το σύνολο του έργου της. Η γνωστή και ως «Βασίλισσα του εγκλήματος» έγραψε εξήντα έξι αστυνομικά μυθιστορήματα, δεκατέσσερις συλλογές διηγημάτων, θεατρικά έργα, αλλά και έξι ρομαντικές ιστορίες (Διόπτρα), με το ψευδώνυμο Mary Westmacott. Έγινε διάσημη σε όλο τον κόσμο κυρίως για τις περιπέτειες με πρωταγωνιστή τον θρυλικό Βέλγο ιδιωτικό ντετέκτιβ Ηρακλή Πουαρό, καθώς και γι' αυτές με την γηραιά ερασιτέχνη ντετέκτιβ Μις Μαρπλ. Το βιβλίο Γκίνες αναφέρει την Αγκάθα Κρίστι ως τη μεγαλύτερη σε πωλήσεις συγγραφέα όλων των εποχών, με πάνω από 2 δισεκατομμύρια(!) αντίτυπα σε όλο τον κόσμο, ενώ σύμφωνα με το Index Translationum (βάση δεδομένων της Unesco) παραμένει μέχρι σήμερα η πιο μεταφρασμένη συγγραφέας ατομικά. Το θεατρικό της έργο, *Η ποντικοπαγίδα* (Αιγόκερως), κατέχει το παγκόσμιο ρεκόρ του μακροβιότερου έργου που ανέβηκε στο θέατρο. Έκανε πρεμιέρα, στο *West End* του Λονδίνου στις 25 Νοεμβρίου 1952 και μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2018 είχαν παιχτεί περισσότερες από 27.500 παραστάσεις. Το έργο κατέβηκε τον Μάρτιο του 2020, λόγω της πανδημίας του Covid-19. Η πολυβραβευμένη συγγραφέας έλαβε το 1955 τον πρώτο τίτλο *Grand Master* από την Ένωση Συγγραφέων Μυστήριου της Αμερικής, ενώ το 1971 τον εξόχως τιμητικό τίτλο της *Dame Commander* του Τάγματος της Βρετανικής Αυτοκρατορίας για την συνεισφορά της στην λογοτεχνία. Αξίζει να αναφέρουμε ότι ένα χρόνο μετά το θάνατό της, το 1977, εκδόθηκε η εξαιρετικά ενδιαφέρουσα αυτοβιογραφία

της με τίτλο *Agatha Christie:Μια αυτοβιογραφία* (Ψυχογιός) που τιμήθηκε με το βραβείο *Edgar*(1978) στην κατηγορία του. Τα περισσότερα βιβλία της Αγκάθα Κρίστι έχουν μεταφερθεί στον κινηματογράφο ή διασκευαστεί για την τηλεόραση με μεγάλη επιτυχία μέχρι σήμερα. Πίτερ Ουστίνωφ, Ίνγκριντ Μπέργκμαν, Λιζ Τέιλορ, Μάρλεν Ντίτριχ, Ροκ Χάτσον, Κιμ Νόβακ, Λορίν Μπακόλ, Σον Κόνερι, Ζακλίν Μπισέ, Μία Φάροου, και Μπέτις Ντέιβς είναι μόνο μερικοί από τους σπουδαίους ηθοποιούς που ενσάρκωσαν τους ήρωες των βιβλίων της.

Κατά καιρούς έχουν δημοσιευτεί πολλές λίστες με τα δέκα καλύτερα μυθιστορήματα της Αγκάθα Κρίστι από μελετητές του έργου της και κριτικούς λογοτεχνίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον όμως παρουσιάζει η λίστα που ανακοίνωσε η ίδια το 1972:

- *And Then There Were None* (Και δεν έμεινε κανένας / Δέκα μικροί νέγροι)
- *The Murder of Roger Ackroyd* (Η δολοφονία του Ρότζερ Άκροϊντ)
- *A Murder is Announced* (Πρόσκληση σε φόνο)
- *Murder on the Orient Express* (Έγκλημα στο Οριάν Εξπρές)
- *The Thirteen Problems* (*Δεκατρία προβλήματα*) συλλογή διηγημάτων.
- *Towards Zero* (Ένα σχέδιο δολοφονίας)
- *Endless Night* (Ατέλειωτη νύχτα)
- *Crooked House* (Δέκα ύποπτοι για φόνο / Η σοφίτα με τις αράχνες)
- *Ordeal by Innocence* (Η δοκιμασία της αθωότητας)
- *The Moving Finger* (Η φαρμακερή πένα / Δηλητήριο σε μικρές δόσεις)

Η δολοφονία του Ρότζερ Άκροϊντ (1926)

Μετάφραση: Χρήστος Καψάλης

σελ. 328

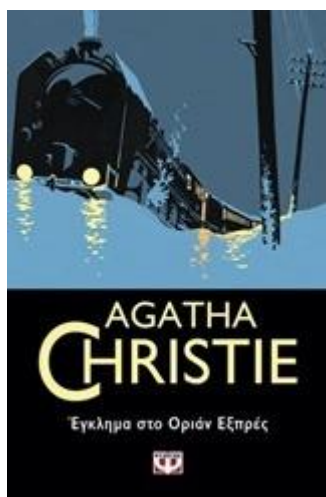
«Ένας δαιμόνιος, μικρόσωμος Βέλγος συνταξιούχος αστυνομικός, που αγαπά την ορθολογική εξήγηση των μυστηρίων, σχεδόν όσο και το άκρως επιμελημένο μουστάκι του: ο Ηρακλής Πουαρό...» Έτσι συστήνει η Αγκάθα Κρίστι στο πρώτο της βιβλίο πριν 100 χρόνια (1920), τον θρυλικό ντετέκτιβ, στην παρθενική του περιπέτεια, *Η μυστηριώδης υπόθεση στο Στάιλς* (Ψυχογιός). Έκτοτε θα

πρωταγωνιστήσει σε τριάντα τρία μυθιστορήματα και πάνω από πενήντα διηγήματα και θα γίνει ένας από του πιο εμβληματικούς ήρωες της αστυνομικής λογοτεχνίας. Αξίζει να αναφέρουμε ότι ήταν τόσο δημοφιλής, που μετά την τελευταία του περιπέτεια, το 1975, με τον τίτλο *Αυλαία* (Λυχνάρι) η εφημερίδα *The New York Times* έγραψε την νεκρολογία του στην πρώτη σελίδα της.

Η δολοφονία του Ρότζερ Άκροϊντ είναι η τρίτη ιστορία και για πολλούς η καλύτερη της σειράς με πρωταγωνιστή τον διάσημο ντετέκτιβ. Ο Ηρακλής Πουαρό αποσύρεται για ξεκούραση σε μια εξοχική κατοικία στο χωριό Κινγκς Άμποτ, κοντά στην έπαυλη του φίλου του Ρότζερ Άκροϊντ. Ένα βράδυ όμως ο Άκροϊντ θα βρεθεί νεκρός στο γραφείο του, με ένα μαχαίρι καρφωμένο στο λαιμό. Οι υποψίες θα πέσουν στον θετό γιό του, Ραλφ Πάτον,

ο οποίος και εξαφανίζεται μετά τη δολοφονία. Η Φλόρα Άκροϊντ, ανιψιά του θύματος και αρραβωνιαστικιά του Πάτον, ζητά από τον Πουαρό να εξιχνιάσει το έγκλημα. Ρόλο βοηθού αλλά και αφηγητή της ιστορίας αναλαμβάνει ο γιατρός Τζειμς Σέπαρντ.

Το 2013, τα εξακόσια μέλη της Ένωσης Συγγραφέων Εγκλήματος (The Crime Writers Association) ψήφισαν *Τη δολοφονία του Ρότζερ Άκροϊντ* ως το καλύτερο crime novel όλων των εποχών, ενώ στη σύντομη βιογραφία της Αγκάθα Κρίστι που συνοδεύει τις πρόσφατες εκδόσεις των βιβλίων της στην Μεγάλη Βρετανία, χαρακτηρίζεται ως το αριστούργημά της. Το 1999 η εφημερίδα *Le Monde*, μετά από πρόταση βιβλιοκριτικών και βιβλιοπωλών με ψηφοφορία του κοινού, το συμπεριέλαβε στα εκατό καλύτερα μυθιστορήματα του 20^{ου} αιώνα. Υπάρχουν όμως και αντικρουόμενες απόψεις που επικαλούνται την περιορισμένη αξιοπιστία του αφηγητή με σκοπό την εξαπάτηση του αναγνώστη, για τις οποίες δεν μπορούμε να επεκταθούμε περισσότερο χωρίς τον κίνδυνο να σας αποκαλύψουμε τον δολοφόνο του Ρότζερ Άκροϊντ. Στο μυθιστόρημα βασίστηκε το θεατρικό έργο με τον τίτλο *Alibi* (1928) που ανέβηκε στη σκηνή του *Prince of Wales Theatre*, στο *West End* του Λονδίνου για διακόσιες πενήντα παραστάσεις με τον Τσαρλς Λάττον στο ρόλο του Πουαρό και αποτέλεσε την πρώτη μεταφορά βιβλίου της Αγκάθα Κρίστι σε οποιοδήποτε μέσο.

Έγκλημα στο Οριάν Εξπρές (1934)

Μετάφραση: Χρήστος Καψάλης

σελ. 304

Το *Έγκλημα στο Οριάν Εξπρές*, είναι το όγδοο από τα τριάντα τρία μυθιστορήματα της σειράς με πρωταγωνιστή τον Ηρακλή Πουαρό και ένα από τα πιο δημοφιλή και πολυμεταφρασμένα έργα της Αγκάθα Κρίστι. Η συγγραφέας η οποία είχε ταξιδέψει πολλές φορές με το Οριάν Εξπρές εμπνεύστηκε το μυθιστόρημα από την πολύκροτη υπόθεση της απαγωγής και δολοφονίας του μωρού της οικογένειας του διάσημου αεροπόρου Τσαρλς Λίντμπεργκ. Στις ΗΠΑ εκδόθηκε με τον τίτλο *Murder in the Calais Coach* (*Φόνος στην κλινάμαξα του Καλαί*) για να αποφευχθεί η σύγχυση με το μυθιστόρημα του Γκράχαμ Γκρην, *Stambul Train* που είχε κυκλοφορήσει στις ΗΠΑ, δυο χρόνια νωρίτερα, με τον τίτλο *Orient Express* (Νεφέλη).

Ο Ηρακλής Πουαρό λαμβάνει ένα τηλεγράφημα στην Κωνσταντινούπολη, όπου βρίσκεται μετά από μια επιτυχημένη αποστολή στη Μέση Ανατολή, να επιστρέψει επειγόντως στο Λονδίνο. Καταφέρνει την τελευταία στιγμή να επιβιβαστεί στο Οριάν Εξπρές, όπου γνωρίζει τον επιχειρηματία Σάμιουελ Ράτσετ. Δυο μέρες αργότερα, ενώ το τρένο είναι ακινητοποιημένο έξω από την πόλη Βίνκοβτς της Γιουγκοσλαβίας λόγω ισχυρής χιονόπτωσης, ο επιχειρηματίας βρίσκεται δολοφονημένος στην κουκέτα του. Ο κύριος Μπουκ, διευθυντής της εταιρίας σιδηροδρόμων και παλιός φίλος του Πουαρό, του ζητά να εξιχνιάσει άμεσα το έγκλημα, για να αποφευχθεί όσο το δυνατόν το σκάνδαλο. Ο δαιμόνιος ντετέκτιβ θα ανακαλύψει ότι δεκατρείς επιβάτες είχαν κίνητρο να δολοφονήσουν τον επιχειρηματία και θα ερευνήσει το παρελθόν τους και τη σχέση τους με το θύμα, προκειμένου να βρει τον ένοχο.

Το 1995 η Ένωση Συγγραφέων Μυστηρίου της Αμερικής θα συμπεριλάβει το *Έγκλημα στο Οριάν Εξπρές*, στη λίστα με τα 100 κορυφαία μυθιστορήματα μυστηρίου, όλων των εποχών. «Θα ήταν το τέλειο έγκλημα, αν στο τρένο δεν επέβαινε ο Ηρακλής Πουαρό» θα γράψει η εφημερίδα *The Guardian* και θα το κατατάξει στην τρίτη θέση ανάμεσα στα δέκα

καλύτερα μυθιστορήματα της Αγκάθα Κρίστι. «Οι παράξενες ιστορίες της εξακολουθούν να γοητεύουν χάρη στις πολλαπλές εκδοχές που επινοεί, στις ανατροπές, στο παιχνίδι γάτας και ποντικού που παίζει με τον αναγνώστη, τον οποίο επιχειρεί να παραπλανήσει, κάτι που συμβαίνει και με το *Έγκλημα στο Οριάν Εξηπρές*» γράφει ο Φίλιππος Φιλίππου στον εξαιρετικό του πρόλογο που συνοδεύει την έκδοση.

Το *Έγκλημα στο Οριάν Εξηπρές*, θα μεταφερθεί δυο φορές στην μεγάλη οθόνη με εξαιρετική επιτυχία. Την πρώτη, το 1974 -σε μια από τις διασημότερες κινηματογραφικές μεταφορές των μυθιστορημάτων της Αγκάθα Κρίστι και από τις ελάχιστες που άρεσαν στην ίδια- από τον σκηνοθέτη Σίντνεϊ Λουμέτ με τον Άλμπερτ Φίνεϊ στο ρόλο του Πουαρό , και τους Σον Κόνερι, Άντονι Πέρκινς, Λορίν Μπακόλ, και Βανέσα Ρεντγκρέιβ στους πρωταγωνιστικούς ρόλους καθώς και την Ίνγκριντ Μπέργκμαν η οποία και απέσπασε το Όσκαρ β' γυναικείου ρόλου για την ερμηνεία της. Τη δεύτερη, το 2017, από τον Κένεθ Μπράνα, με τον ίδιο στο ρόλο του Πουαρό και τους Τζόνι Ντεπ, Μισέλ Φάιφερ, Πενέλοπε Κρουζ και Ουίλιαμ Νταφόε.

Και δεν έμεινε κανένας (1939)

Μετάφραση: Γιώργος Μπαρουξής

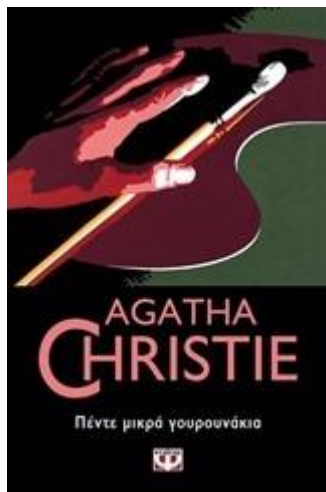
σελ. 240

Το μυθιστόρημα *Και δεν έμεινε κανένας* είναι το απόλυτο best seller της Αγκάθα Κρίστι. Με πωλήσεις περίπου εκατό εκατομμυρίων αντίτυπων είναι το δημοφιλέστερο βιβλίο μυστηρίου και έκτο στη λίστα των εμπορικότερων βιβλίων όλων των εποχών. Εκδόθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο με τον τίτλο *Δέκα μικροί νέγροι* το 1939 και στις ΗΠΑ τον επόμενο χρόνο με τον τίτλο *Και δεν έμεινε κανένας*, ενώ την περίοδο 1964-1986 κυκλοφορούσε και με τον τίτλο *Δέκα μικροί Ινδιάνοι*. Φέτος ογδόντα ένα χρόνια μετά την πρώτη έκδοση, το βιβλίο αλλάζει τίτλο, στα πλαίσια μιας παγκόσμιας απαίτησης να εξαλειφθούν οι ρατσιστικές αναφορές από έργα της λογοτεχνίας. Θα τιτλοφορείται στο εξής *Ήταν δέκα*, έπειτα από απόφαση του δισέγγονου της Αγκάθα Κρίστι, Τζέιμς Πρίτσαρντ, ο οποίος και θα δηλώσει: «Δεν πρέπει να χρησιμοποιούμε όρους που ενδέχεται να πληγώσουν. Αυτή είναι η συμπεριφορά που πρέπει να κρατήσουμε το 2020».

Δέκα άγνωστοι μεταξύ τους άνθρωποι φτάνουν στο Σόλτζερ, ένα μικρό νησί στα ανοιχτά του Ντέβον. Τους έχει προσκαλέσει όλους στη μοναδική έπαυλη του νησιού, ένας μυστηριώδης οικοδεσπότης. Το πρώτο κιόλας βράδυ, μετά από μια σειρά παράξενων γεγονότων κατά τη διάρκεια του δείπνου, ένας εκ των καλεσμένων θα βρεθεί νεκρός. Οι υπόλοιποι δεν θ' αργήσουν να καταλάβουν ότι είναι όλοι εγκλωβισμένοι στο νησί, υποψήφια θύματα ενός άορατου εχθρού που γνωρίζει πολλά για το ένοχο παρελθόν τους και θα αρχίσουν ν' αναζητούν ανάμεσά τους, τον δολοφόνο.

Το μυθιστόρημα *Και δεν έμεινε κανένας*, μεταφέρθηκε αρκετές φορές στον κινηματογράφο, με καλύτερη να θεωρείται η πρώτη το 1945, από τον σημαντικό Γάλλο σκηνοθέτη Ρενέ Κλερ, σε διασκευασμένο σενάριο του Ντάντλεϊ Νίκολς, με πρωταγωνιστές τους βραβευμένους με Όσκαρ, Μπάρι Φιτζέραλντ και Γουόλτερ Χιούστον. Το περιοδικό *Time* συμπεριέλαβε το μυθιστόρημα στο Top-5 των βιβλίων της Αγκάθα Κρίστι ενώ η ίδια θα αναφέρει στη βιογραφία της ότι η συγγραφή του την δυσκόλεψε περισσότερο απ' όλα τα έργα της και θα το κατατάξει πρώτο στη λίστα με τα δέκα

καλύτερα βιβλία της. Το 2015 σε διεθνή ψηφοφορία που χρηματοδότησε ο οίκος Κρίστι, αναδείχτηκε το καλύτερό της μυθιστόρημά της «Βασίλισσας του εγκλήματος».

Πέντε μικρά γουρουνάκια (1942)

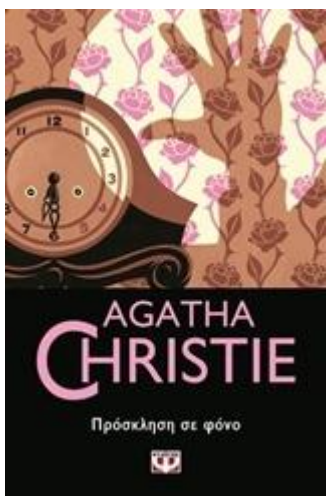
Μετάφραση: Χρήστος Καψάλης

σελ. 296

«Δεν έχω ανάγκη να σκύψω και να μετρήσω τα αποτυπώματα των υποδημάτων, να μαζέψω τις γόπες των τσιγάρων και να εξετάσω τα τσακισμένα γρασιδία. Μου αρκεί να καθίσω στην καρέκλα μου και να σκεφτώ» μας ενημερώνει Ηρακλής Πουαρό. Έχουμε πολλά περιπτώσεις στην Ιστορία της αστυνομικής λογοτεχνίας όπου απουσιάζει παντελώς η εμπειρική έρευνα, με την εξιχνίαση του

εγκλήματος να βασίζεται αποκλειστικά στην συλλογιστική μέθοδο και στις μαρτυρίες των εμπλεκόμενων στην υπόθεση. (Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα, ο φυλακισμένος ντετέκτιβ, Δον Ισίδρο Παρόδι, των Χόρχε Λουίς Μπόρχες και Αντόλφο Μπιόι Κασάρες που επιλύει αστυνομικούς γρίφους μέσα απ' το κελί του). Μια τέτοια περίπτωση έχουμε και στο μυθιστόρημα *Πέντε μικρά γουρουνάκια* όπου ο δαιμόνιος ντετέκτιβ δεν εξιχνιάζει την υπόθεση με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία αφού το έγκλημα έχει διαπραχθεί πολλά χρόνια νωρίτερα, αλλά ανασυνθέτει τις συνθήκες του μελετώντας διεξοδικά τις μαρτυρίες των υπόπτων.

Δεκαέξι χρόνια μετά την καταδίκη της Καρολάιν Κρέιλ για τη δολοφονία του συζύγου της, η κόρη της Κάρλα απευθύνεται στον Πουαρό, ισχυριζόμενη ότι η μητέρα της ήταν αθώα σύμφωνα με μια επιστολή που της είχε στείλει όταν ήταν είκοσι ενός ετών. Ο Πουαρό αναλαμβάνει την υπόθεση και ανακαλύπτει ότι την μέρα της δολοφονίας υπήρχαν πέντε άτομα στο σπίτι των Κρέιλ, τα οποία και αποκαλεί «πέντε μικρά γουρουνάκια». Πέντε ύποπτοι, πέντε διαφορετικές εκδοχές ενός εγκλήματος σε ένα ευφυούς σύλληψης μυθιστόρημα, με έντονα ψυχογραφικά στοιχεία, το οποίο σύμφωνα με την εφημερίδα *The Guardian* είναι μέσα στα δέκα καλύτερα μυθιστορήματα της Αγκάθα Κρίστι.

Πρόσκληση σε φόνο (1950)

Μετάφραση: Χρύσα Μπανιά

σελ. 312

Το μυθιστόρημα *Πρόσκληση σε φόνο* είναι το τέταρτο -και για πολλούς το σπουδαιότερο- με πρωταγωνίστρια την γηραιά ερασιτέχνη ντετέκτιβ Μις Μάρπλ. Η αντισυμβατική Τζέιν Μάρπλ, που αγαπά το πλέξιμο και διαμένει στο φανταστικό χωριό St. Mary Mead, κοντά στο Λονδίνο, εξιχνιάζει υποθέσεις εγκλημάτων σε δώδεκα μυθιστορήματα και είκοσι διηγήματα της Αγκάθα Κρίστι.

Έκανε την πρώτη της εμφάνιση στο διήγημα *The Tuesday Night Club*, που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *The Royal Magazine*, τον Δεκέμβριο του 1927 και την τελευταία, στο *Η ξεχασμένη δολοφονία* (Ψυχογιός) το 1976. Αξίζει να αναφέρουμε ότι η Αγκάθα Κρίστι δεν έγραψε κανένα μυθιστόρημα ή διήγημα με την Μις Μάρπλ και τον Ηρακλή Πουαρό να συμπρωταγωνιστούν.

«Σας προσκαλούμε στον φόνο που θα λάβει χώρα την Παρασκευή 29 Οκτωβρίου, στο Λιτλ Πάντοκς, στις 6:30 μ.μ. Καλούνται όλοι οι φίλοι. Προσωπικές προσκλήσεις δεν θα σταλούν». Αυτή η παράξενη αγγελία δημοσιεύεται την ίδια μέρα στην τοπική εφημερίδα του μικρού χωριού Τσίπιν Γκλέγκχορν. Πολλοί κάτοικοι θα βρεθούν εκεί από περιέργεια. Όταν το ρολόι χτυπά 6:30, τα φώτα σβήνουν, μια πόρτα ανοίγει απότομα κι ένας άνδρας απαιτεί να σηκώσουν όλοι τα χέρια ψηλά! Οι περισσότεροι προσκεκλημένοι συναινούν, θεωρώντας ότι πρόκειται για φάρσα. Ακούγονται πυροβολισμοί και επικρατεί πανικός. Όταν τα φώτα ανοίγουν ο δράστης είναι νεκρός και η ιδιοκτήτρια του σπιτιού αιμορραγεί. Την μυστηριώδη υπόθεση θα αναλάβει ο επιθεωρητής Κράντοκ. Για καλή του τύχη στην περιοχή βρίσκεται η Μις Μαρπλ. Το μυθιστόρημα *Πρόσκληση σε φόνο* διαφημίστηκε ιδιαίτερα κατά την πρώτη έκδοσή του γιατί αποτέλεσε το πεντηκοστό βιβλίο της Αγκάθα Κρίστι. Η εφημερίδα *The Guardian* αλλά και μελετητές του έργου της, το συμπεριλαμβάνουν στη λίστα με τα δέκα καλύτερα μυθιστορήματά της.